

Stanisław Siek

"Trudności wychowania i przestępczość nieletnich : (analiza psychologiczna)", Halina Spionek, Wrocław 1956 : [recenzja]

Collectanea Theologica 28/1, 210-212

1957

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zarzut, jakoby Akwinata pomieszał dziedzinę filozofii z dziedziną teologii, nabiera pozorów słuszności, a przecież zarzut ten Dolch stanowczo odpyera.

Analiza przyczynowości ze stanowiska filozoficznego i nowożytnej fizyki jest przeprowadzona rzetelnie i wnikliwie, a konfrontacja tych dwu koncepcji przyczynowości pozwala czytelnikowi zorientować się dostatecznie w odmiennych sposobach rozumienia tejże przyczynowości. Rozprawa zyskałaby na wartości, gdyby Dolch wykazał więcej troski o uściślenie pojęć (np. pojęcie zjawiska, przyczyny i źródła zjawisk w Newtonowskiej koncepcji przyczynowości). Posługując się nieraz językiem właściwym naukom humanistycznym nie zawsze mógł wyrazić myśl jednoznacznie i uniknąć zarzutu posługiwania się metaforami. Rozdział piąty nie zasługuje na wyodrębnienie, ponieważ zawiera jedynie krótkie zestawienie wyników rozprawy.

Stanisław Mazierski

Halina Spionek, *Trudności wychowania i przestępczość nieletnich* (analiza psychologiczna), Wrocław, Zakł. im. Ossolińskich, 1956 s. 152.

Na początku swej pracy autorka wskazuje na jej cel, opisuje przyjętą w niej metodę (rozd. I), zamieszcza uwagi i wyjaśnienia wstępne oraz uzgadnia terminologię (rozd. II). Następnie poddaje krytyce założenia i wyniki badań nad przyczynami przestępstw u nieletnich, prowadzonych przez uczonych zachodnich, takich jak np. Lombroso, E. A. Hooton, Frey, Healy, Hirsch i inni (rozd. III). W następnym rozdziale przedstawia poglądy na przestępczość nieletnich jakie wysunął A. Makarenko. Halina Spionek przyjmuje jego tezę, że główną przyczyną przestępczości nieletnich jest wadliwe wychowanie i przechodzi w części drugiej pracy do opracowania materiału.

Część II przynosi ogólną charakterystykę przeprowadzonych badań, opis materiału, metody i sposobu badań (rozd. I),

analizę procesu wykołejenia się badanych (rozd. II i III) oraz rozważania na temat zaburzeń osobowości i przestępczości nieletnich (rozd. IV).

Tematem pracy jest analiza osobowości dzieci i młodzieży popełniającej przestępstwa. Celem — znalezienie psychologicznych przyczyn działalności przestępczej nieletnich (s. 11 i 13).

Logiczny schemat rozważań obejmuje:

1) Krytykę poglądów „szkoły biologicznej“ (Lombroso, E. A. Hooton, F. Stumpfl, H. Kranz), której przedstawiciele dopatrują się przyczyny przestępstw w zwyrodnieniu organizmu jednostki i jej obciążeniu dziedzicznym, we wrodzonych złych skłonnościach i predyspozycji do czynów przestępczych;

2) krytykę „szkoły socjologicznej“ (Tarde, Shaw, Traser), według której przyczyna przestępczości tkwi w środowisku;

3) wreszcie krytykę „szkoły psychologicznej“ (W. Healy, Alexander i C. Burt), która wskazuje jako na przyczynę przestępstw — skrzywienie drogi życiowej, szczególnie sieroctwo, rozbitcie domu, ubóstwo, głód i konflikty uczuciowe (s. 27—28).

Autorka krytykuje przedstawicieli szkoły psychologicznej za to, że, jej zdaniem, nie badają przyczyn istotnych, tylko wtórne, oraz nie uwzględniają związku przestępczości z historyczno-ekonomicznym podłożem. (s. 45).

Drugim ogniwem logicznym jest przyjęcie poglądu Makarenki, który stwierdza, że zasadniczą przyczyną przestępczości nieletnich jest wadliwe wychowanie. Trzecim ogniwem — wykazanie na podstawie analizy materiału, że pogląd ten jest słuszny.

Autorka popełnia błąd metodyczny, nie cytując większości krytykowanych autorów w oryginale; posługuje się opracowaniami zbiorowymi i streszczeniami z innych prac. Np. badania Hirscha przedstawiono za M. Żebrowską (s. 33—34), E. A. Hootona i Freya z omówień innych autorów (s. 30 i 33). Również i krytyka jest nieściśła, przeprowadzona nie z pozycji

psychologicznych, a światopoglądowych. Zarzuty są ogólnikowe. Nie uwzględnia się w nich specyfiki poszczególnych prac, które grupuje się w dowolnie skonstruowane „kierunki (szkoły: — „biologiczną“, „socjologiczną“ i „psychologiczną“).

Spionek nie uznaje dotychczasowego dorobku naukowego psychologów zachodnich. Chce wszystko zaczynać i budować od nowa. Ogromnie upraszcza zagadnienia. Zamiast szukać czynników związanych z działalnością przestępczą młodocianych (np. czynników biologicznych, ekonomicznych i środowiskowych), usiłuje znaleźć jakąś jedną przyczynę przestępstw.

Metoda badań posiada, zdaniem autorki, dwie cechy: dialektyczne podejście do czynników rozwojowych i historyczność przeprowadzanych badań (s. 14). Sposób badań przedstawia się następująco: Zbieranie materiału rozpoczynano od rozmowy z opiekunem (informacje o faktach wpływających na rozwój fizyczny i psychiczny). Dalej następowała rozmowa z dzieckiem (ustalano zainteresowania, stosunek do szkoły, nauczycieli, wychowawców, organizacji młodzieżowych, sytuację w rodzinie). Przeprowadzono także wywiady środowiskowe (z rodzicami, opiekunami).

Franciszka Kwiatek, *Kształtowanie prawidłowego myślenia na zajęciach przyrodniczych w przedszkolu*, Wrocław; Zakład im. Ossolińskich, 1956, s. VII + 161.

Na treść pracy Franciszki Kwiatek składa się krytyka poglądów J. Piageta i Stefana Szumana na myślenie dzieci (część I.), oraz zreferowanie własnych badań nad kształtowaniem prawidłowego myślenia na zajęciach przyrodniczych w przedszkolu (część II).

Cel pracy nie został jasno sformułowany. Jak wynika ze wstępu Marii Żebrowskiej, chodzi tu o uwzględnienie kierowniczej roli wychowania w rozwoju psychiki dziecka, oraz o badanie tego rozwoju nie przez rejestrację i analizę istniejącego stanu rzeczy, ale w toku procesu kształtowania i przekształcania psychiki dziecka (s. V).